

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

ПАКЛІНА ТЕТЯНА ОЛЕКСАНДРІВНА

УДК 159:343.618

**ЮРИДИКО-ПСИХОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ВБИВСТВ,
УЧИНЕНИХ ЧЕРЕЗ НЕОБЕРЕЖНІСТЬ**

19.00.06 – юридична психологія

**Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата
юридичних наук**

Київ – 2019

Дисертацією є рукопис

Робота виконана в Національній академії внутрішніх справ,
Міністерство внутрішніх справ України

Науковий керівник кандидат психологічних наук, професор
Андросюк Вячеслав Георгійович,
Національна академія внутрішніх справ,
провідний науковий співробітник
наукової лабораторії з проблем психологічного забезпечення
навчально-наукового інституту заочного та дистанційного навчання

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор
Криволапчук Володимир Олексійович,
Державний науково-дослідний інститут МВС України,
директор

кандидат психологічних наук
Захаренко Людмила Миколаївна,
підрозділ поліції особливого призначення «Корд»,
старший психолог

Захист відбудеться «28» лютого 2019 р. о 14⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.007.01 у Національній академії внутрішніх справ за адресою: 03035, м. Київ, пл. Солом'янська, 1

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національної академії внутрішніх справ за адресою: 03035, м. Київ, пл. Солом'янська, 1

Автореферат розісланий «26» січня 2019 р.

В.о. ученого секретаря
спеціалізованої вченої ради

О. С. Бурлака

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Криміногенна обстановка, що склалася в сучасній Україні, означена зростанням рівня насильницької злочинності. Це пов'язано, передусім, з економічною та соціальною нестабільністю в країні, поширенням аморальності й жорстокості, що загалом негативно позначається на психічному стані громадян, утверджуючи відповідні моделі поведінки. Крім того, науково-технічний прогрес і розвиток інформаційного середовища певним чином сприяють появі нових способів учинення правопорушень та уникненню відповідальності за вчинене.

Учинення вбивства завжди спричиняє особливий резонанс у суспільстві та викликає в громадян обґрунтоване занепокоєння. Убивства через необережність становлять незначну, але об'єктивно існуючу в суспільстві частину загальної та насильницької злочинності. Так, згідно зі статистичними даними, упродовж останніх п'яти років в Україні вчинено 873 вбивства через необережність, а саме: 2013 р. – 214, 2014 р. – 184, 2015 р. – 164, 2016 р. – 177, 2017 р. – 134, що від загальної кількості умисних убивств, відповідно, становить 3,6; 1,7; 2,1; 3,0 та 2,7 %. Водночас реальна суспільна шкода від них значно перевищує шкоду від умисних правопорушень, зокрема з огляду на їх поширеність у різних сферах суспільних і виробничих відносин – у разі порушення правил безпеки у зв'язку з використанням джерел підвищеної небезпеки (технічна необережність), унаслідок неналежного виконання службових обов'язків (професійна необережність) та необережної поведінки в побуті (побутова необережність).

З огляду на зазначене, перед вітчизняною правоохоронною системою постає досить гостра проблема щодо запобігання вчиненню правопорушень стосовно життя людини, що становить загальноцивілізаційну цінність, яка охороняється законом. Між необережним убивством та умисним наявна доволі тонка межа правових, соціальних і психологічних чинників. Зокрема, непротиправне позбавлення життя (під час затримання правопорушника чи в разі необхідної оборони), як і випадкове заподіяння смерті іншій людині, не кваліфікують як убивство. Водночас як ставлення власне осіб до вчиненого, так і його соціальна оцінка є неоднозначними, що, на нашу думку, зумовлює потребу в поглибленому вивченні суб'єкта вбивства через необережність. Правильна кваліфікація необережного заподіяння смерті передбачає всебічне та ґрунтовне дослідження мотивів і цілей учиненого діяння, а отже, знання психології необережного правопорушника, психологічних механізмів його поведінки.

Згідно зі ст. 3 Загальної декларації прав людини, ст. 6 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, ст. 2 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, кожна особа має право на життя як невід'ємне право людини, яке охороняється законом. У ст. 3 Конституції України відображено принципові позиції міжнародно-правових актів, зокрема зазначено, що людину, її життя та здоров'я, честь, гідність, недоторканність і

безпеку визнано в Україні найвищою соціальною цінністю. Ніхто не може бути свавільно позбавлений життя, а обов'язок держави – захищати життя людини. Однією з форм державного захисту життя та особистої недоторканності людини є встановлення кримінальної відповідальності за злочини проти життя та здоров'я (ст. 27 Конституції України).

Попри підвищену увагу правників до проблеми вчинення злочинів проти життя та здоров'я людини, бракує досліджень юридико-психологічних засад окремих видів убивств, зокрема вбивств через необережність. Їх розглядали переважно в контексті наслідків дорожньо-транспортних пригод, техногенних катастроф, побутового насильства, полювання тощо. Відповідно, недостатньо розробленими в спеціальній літературі залишаються питання щодо психології особи, яка вчинила вбивство через необережність; психологічних станів і переживань такої особи, на відміну від тих, хто завчасно планує вчинення цього протиправного діяння. Потребує подальшого обґрунтування доцільність проведення судово-психологічної експертизи стосовно необережних убивць, доречність трактування вказаного злочину саме як необережного спричинення смерті, а не як убивства через необережність. Актуальність дисертаційного дослідження підтверджується також колом проблем психолого-правового характеру, пов'язаних із встановленням у діях особи необережної вини, чинників, які сприяють учиненню нею вбивства через необережність.

Теоретико-методологічним підґрунтям вивчення проблеми вбивств через необережність слугують праці юристів (Л. І. Айхенвальд, Ю. М. Антонян, М. І. Бажанов, Р. В. Вереша, В. Я. Горбачевський, А. В. Гороховська, П. С. Дагель, А. В. Дулов, А. Ф. Зелінський, М. І. Єнікєєв, В. О. Криволапчук, В. Є. Квашиш, М. В. Костицький, І. П. Лановенко, Ф. А. Лопушанський, С. І. Нежурбіда, А. Б. Сахаров, С. А. Тарарухін та ін.) і психологів (П. Я. Гальперін, І. В. Данилюк, Л. М. Захаренко, В. П. Казміренко, О. І. Кудерміна, О. М. Леонтьєв, С. Л. Рубінштейн, Л. М. Собчик, Д. М. Узнадзе, М. Г. Угрехелідзе, О. П. Хохліна та ін.).

Таким чином, актуальність обраної теми дослідження визначається не лише ступенем суспільної небезпеки аналізованого діяння, а й недостатністю вивчення кримінально-психологічних і кримінологіко-психологічних аспектів убивств через необережність, що призводить до непоодиноким випадків неправильної кваліфікації правопорушення, визначення ступеня криміналізації особи правопорушника, прийняття помилкових судових рішень.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Обраний напрям дослідження узгоджується з Концепцією вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів (Указ Президента України від 10 травня 2006 р. № 361/2006), Стратегією розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2016–2020 роки, затвердженою постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 3 березня 2016 р., Основних напрямів наукових досліджень Національної академії внутрішніх справ на 2018–2020 рр. Тему дисертації затверджено рішенням Вченої ради

Національної академії внутрішніх справ від 29 жовтня 2015 р. (протокол № 20) та уточнено рішенням від 27 березня 2018 р. (протокол № 5).

Мета і задачі дослідження. *Метою* дисертаційної роботи є опрацювання науково-теоретичного підґрунтя дослідження убивств через необережність, з формуванням на цій основі практичних юридико-психологічних рекомендацій, спрямованих на вдосконалення превенції цьому різновиду правопорушень як суспільно небезпечному явищу.

Для досягнення мети необхідно вирішити такі *задачі*:

- висвітлити розуміння сутності феномена вбивства через необережність у суспільно-історичному контексті;
- надати кримінально-психологічну характеристику вбивства через необережність у сучасних правових системах;
- виокремити юридико-психологічні детермінанти вчинення вбивства через необережність;
- охарактеризувати психологічні особливості суб'єкта та суб'єктивної сторони вбивства через необережність;
- з'ясувати механізм формування злочинної поведінки в осіб, які вчиняють убивства через необережність;
- обґрунтувати концептуальні засади та пріоритетні напрями застосування психологічних знань під час досудового розслідування вбивств через необережність;
- запропонувати рекомендації щодо соціально-превентивних і психологічних заходів протидії вбивствам, учиненим через необережність.

Об'єкт дослідження – суспільні відносини, що порушуються внаслідок учинення вбивства через необережність.

Предмет дослідження – юридико-психологічна характеристика вбивств, учинених через необережність.

Методи дослідження. Під час підготовки дисертації використано комплекс методів, а саме: *історико-правовий* – для вивчення історичних витоків проблеми вбивства через необережність і дослідження сучасного стану теоретичного розроблення проблеми в Україні (підрозділ 1.1); *компаративістський* – у межах кримінально-психологічної характеристики вбивства через необережність у сучасних правових системах (підрозділ 1.2); *системно-аналітичний* – у контексті встановлення юридико-психологічних детермінант учинення вбивств через необережність (підрозділ 1.3); *структурно-функціональний і системно-функціональний* – для визначення психологічних особливостей суб'єкта й суб'єктивної сторони вбивства через необережність, а також юридико-психологічних особливостей особистості й поведінки необережного вбивці (підрозділ 2.1); *юридико-психологічного моделювання* – з метою розкриття механізму формування злочинної поведінки в осіб, які вчиняють убивства через необережність (підрозділ 2.2); *структурно-функціонального моделювання* – для узагальнення концептуальних засад застосування психологічних знань під час досудового розслідування вбивств через необережність (підрозділ 3.1); *системно-логічний* – у межах розроблення

рекомендацій щодо організації та забезпечення соціально-превентивних і психологічних заходів протидії вбивствам через необережність (підрозділ 3.2). Методи *математичної статистики* застосовано для аналізу й узагальнення одержаних емпіричних результатів (підрозділи 1.2, 2.2, 3.1).

Емпіричну базу дослідження становлять: систематизовані дані загальнодержавної та відомчої статистичної звітності щодо протидії злочинності, аналітичні дані Генеральної прокуратури України, МВС та Національної поліції України за період 2013–2017 рр.; матеріали 790 архівних кримінальних проваджень за ст. 119 Кримінального кодексу (КК) України, що містяться в Єдиному реєстрі досудових розслідувань за цей самий період; узагальнені результати опитування 176 слідчих Національної поліції України стосовно процесуальних і психологічних особливостей досудового розслідування кримінальних правопорушень, передбачених п. 1 ст. 119 КК України; результати порівняльного психологічного вивчення 35 осіб, які вчинили вбивства через необережність (п. 1 ст. 119 КК України), та 27 осіб, які вчинили умисні вбивства (п. 1 ст. 115 КК України), за методикою Р. Кеттелла (16 PF).

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є першим в Україні монографічним дослідженням, у якому надано характеристику вбивства через необережність з позицій юридичної психології, визначено психологічну природу системи детермінант і механізмів такого протиправного діяння, запропоновано систему психологічних засад протидії вбивствам, учиненим через необережність.

На основі проведеного дослідження сформульовано низку положень, висновків і рекомендацій, що мають теоретичне та практичне значення, зокрема:

вперше:

– виокремлено систему юридико-психологічних детермінант учинення вбивства через необережність, що представлена соціальними чинниками (прискорення загального темпу життя; негативний вплив засобів масової інформації та комп'ютерних ігор, що пропагують ризик заради досягнення результату за будь-яку ціну; надмірна толерантність суспільства й держави до порушення морально-етичних норм; поширеність різноманітних форм девіантної поведінки); соціально-психологічними чинниками (деструктивні елементи побутової психології на різних рівнях суспільної свідомості; негативне або поверхове ставлення певних осіб до суспільних норм як регуляторів поведінки; десоціалізація особистості); індивідуально-психологічними особливостями конкретних правопорушників;

– визначено сукупність індивідуально-психологічних особливостей, за наявності яких стає ймовірним учинення правопорушення з необережності, а саме: а) нехтування правилами, нормами, технічним регламентом, основами безпеки в побуті тощо, спричинене схильністю до авантюризму, прагненням до ризику, упевненістю у своїй «винятковості», привілейованості, безкарності; б) недостатній рівень інтелектуального розвитку, освіченості, професійної

підготовки, практичного досвіду; в) слабка самоорганізація особи, нездатність концентруватися, дотримуватися заданого плану, адекватно оцінювати навколишню обстановку й реагувати на її зміни;

– аргументовано, що значну кількість убивств через необережність учиняють імпульсивно та спонтанно, без спеціально визначеної мети. Такі дії регулюються недостатньо усвідомленими або неусвідомленими спонуканнями та є стереотипними, тобто типовими для особи реакціями. Причому майже в усіх поведінкових стереотипах установчого характеру мотиви й цілі збігаються, що формує уявлення про відсутність мотиву вчинення вбивства: мотиви трансформуються в механізм установки, а діяння реалізуються у вигляді простої вольової дії;

– виокремлено причини імпульсивної поведінки під час учинення вбивства через необережність: а) вплив емоційно насиченої обстановки за умов несформованості в суб'єкта адекватних реакцій, зокрема щодо конфліктних ситуацій; б) загальна (фонова) емоційна нестійкість особи; в) домінування стереотипних форм поведінки; г) вплив межових психопатичних аномалій. Сутність зазначених причин полягає в тому, що за емоційної дисгармонії раціональні механізми регуляції поведінки пригнічуються, натомість домінантними стають виключно емоції, які продукують миттєві компенсаторні реакції задоволення актуалізованих потреб без належної оцінки обставин;

– обґрунтовано доцільність внесення змін до п. 2, 3 ст. 25 «Необережність та її види» КК України, а саме: здійснення заміни термінів «передбачала» та «не передбачала» на «усвідомлювала» та «не усвідомлювала»;

удосконалено:

– тлумачення закономірностей еволюції інституту вини за вбивства через необережність;

– трактування взаємозв'язку між збільшенням кількості вбивств, учинених через необережність, і науково-технічним прогресом;

– кримінально-психологічну характеристику вбивства через необережність у сучасних правових системах;

– концепцію механізму формування злочинної поведінки в осіб, які учиняють убивства через необережність;

– порівняльну характеристику особливостей, притаманних умисним і неумисним убивцям;

– пояснення взаємозв'язку між учиненням убивств через необережність і психічними аномаліями;

– визначення психологічних особливостей досудового розслідування убивств через необережність;

дістало подальший розвиток:

– уявлення про сутність убивства через необережність;

– структура й особливості особистості вбивці, який учинив убивство через необережність;

– психологічна характеристика суб'єкта й суб'єктивної сторони вбивства через необережність;

– визначення взаємозв'язку між убивством через необережність і способом життя особи;

– концептуальні засади сутності, рівнів та основних складових системи протидії вбивствам через необережність, сутність і пріоритетні напрями їх спеціальної та віктимологічної профілактики.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що викладені в дисертації положення, висновки й рекомендації впроваджено в:

– *науково-дослідну діяльність та освітній процес* – при підготовці та проведенні лекцій, семінарських і практичних занять із курсантами, студентами й слухачами з навчальних дисциплін «Юридична психологія», «Психологія юридичної діяльності», «Психологічне забезпечення правоохоронної діяльності» (акт впровадження Національної академії внутрішніх справ від 13 лютого 2017 р.);

– *правоохоронну діяльність* – у межах практичної діяльності слідчих підрозділів, а також проведенні занять у системі службової підготовки (акт впровадження Головного слідчого управління Національної поліції України від 25 червня 2017 р.).

Апробація результатів дисертації. Результати дисертаційного дослідження обговорено на засіданнях кафедри юридичної психології Національної академії внутрішніх справ. Основні положення роботи, її висновки та рекомендації оприлюднено на чотирьох наукових конференціях, а саме: «П'яті харківські кримінально-правові читання» (Харків, 12–13 травня 2016 р.); «Juridica stintifica in conditiile de integrare europeana ucraina si Moldova: repere moderne de dezvoltare juridica» (Кишинів (Молдова), 24–25 березня 2017 р.); «Філософські, методологічні та психологічні проблеми права» (Київ, 11 листопада 2017 р.); «Стан та перспективи розвитку юридичної науки» (Дніпро, 1–2 вересня 2017 р.).

Публікації. Основні положення та висновки, що сформульовані в дисертації, висвітлено в десяти одноосібних наукових публікаціях, серед яких п'ять наукових статей – у збірниках, включених МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук, одна стаття – у зарубіжному науковому виданні, а також чотири тези – у збірниках доповідей науково-практичних конференцій.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, що об'єднують сім підрозділів, висновків, списку використаних джерел (202 найменування – на 18 сторінках) та чотирьох додатків – на 15 сторінках. Повний обсяг дисертації становить 201 сторінка, із них основний обсяг тексту – 169 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми; зазначено зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; визначено мету, задачі, об'єкт, предмет і методи дослідження; розкрито наукову новизну та практичне

значення одержаних результатів, надано відомості щодо їх упровадження й апробації, а також кількості публікацій, у яких відображено основні положення дисертаційної роботи.

Розділ 1 «Убивство через необережність як соціальна та наукова проблема» складається з трьох підрозділів, у яких висвітлено феномен убивства через необережність у суспільно-історичному світовому досвіді, надано кримінально-психологічну характеристику цих злочинів у сучасних правових системах, визначено юридико-психологічні детермінанти вчинення вбивства через необережність.

У підрозділі 1.1 *«Феномен убивства через необережність у суспільно-історичному світовому досвіді»* представлено узагальнення історіографії та феноменології вбивства загалом і необережного вбивства зокрема.

Зазначено, що як конкретний інститут вини необережність уперше було відображено в приватному римському праві. У XIII ст. на розвиток і трактування форм вини суттєво вплинули англійські правознавці: з'явилися перші монографічні дослідження з головних питань кримінального права, зокрема щодо вини та її форм. Поступово утверджувалася й набувала практичного поширення проміжна форма вини – необережність. Надалі вагомий внесок у розуміння феномена необережності зробили правники Франції, Германії, Італії, Голландії та інших країн Європи.

На теренах нашої держави норми щодо відповідальності за вчинення вбивства містилися практично в усіх редакціях «Руської правди». Відповідальність за вбивства передбачав також Договір Новгороду з Готським берегом та німецькими містами 1189–1199 рр. Відповідно до прийнятого 1649 р. Земським собором «Уложення», було здійснено розмежування злочинів проти життя на умисні й неумисні вбивства, а відповідальність стала персоніфікованою. В «Уложеннях про покарання» (1903) розрізняли декілька видів необережності, а саме: проста необережність, яка межує з випадком; необережність загальножиттєва, від дій, що не є злочинними; необережне спричинення смерті діянням, яке заборонено кримінальним законодавством.

У підрозділі 1.2 *«Кримінально-психологічна характеристика вбивства через необережність у сучасних правових системах»* надано трактування феномена необережності в англосаксонській правовій сім'ї, кримінальному законодавстві Франції, ФРН та Швейцарії, російській кримінально-правовій практиці, китайському й мусульманському кримінальному праві.

Встановлено, що у Великій Британії та США визначено три форми вини – умисел, необережність і недбалість. Необережність визначено як суб'єктивний стан, за якого особа свідомо ігнорує можливість настання шкідливих наслідків або ж припускає поведінку, яка фактично передбачає невиправданий ризик, незалежно від того, чи знав про цей ризик виконавець. Недбалість означена домінуванням інтелектуальної компоненти відображення суб'єктивної сторони вчиненого діяння з одночасною відсутністю довільного прагнення вчинити правопорушення з відповідними шкідливими наслідками.

У французькому кримінальному праві неумисне вбивство може бути наслідком помилки, необережності, неуважності, недбалості або недотримання заходів безпеки; кримінальна відповідальність настає лише тоді, коли необережність спричинила тяжкі наслідки (смерть, тілесні ушкодження тощо). Згідно з кримінальним законодавством ФРН, необережність наявна тоді, коли особа не приділяє уваги необхідній обачності, яку мала б можливість й обов'язок виявити внаслідок набутих навичок і знань. У швейцарському КК необережність трактується як необачність, що суперечить обов'язку.

У російській кримінально-правовій практиці діяння визнається вчиненим необережно, якщо особа, попри те, що передбачала можливість настання суспільно небезпечних наслідків своїх дій, не могла їм запобігти через невідповідність своїх якостей вимогам екстремальних умов або нервово-психічне перевантаження.

Убивство через необережність у КК КНР трактують як випадкове, тобто дію, яку було вчинено без злочинного наміру або за якої людина передбачала можливі наслідки свого діяння та вважала, що здатна їм запобігти. До випадкових убивств належать такі, що трапилися під час пожеж, дорожньо-транспортних аварій тощо. У мусульманському кримінальному праві передбачено дві форми вини особи: умисна й неумисна. Причому остання має такі ознаки: бажаючи завдати шкоду, винна особа завдає її в значно меншому розмірі, ніж вона могла бути насправді; правопорушник не мав на меті вчинити злочин. Виокремлено такі види необережності: легковажність; халатність і недбалість; недотримання законів та постанов.

У підрозділі 1.3 «Юридико-психологічні детермінанти вчинення убивства через необережність» висвітлено об'єктивні й суб'єктивні чинники вчинення необережного вбивства. Зокрема, соціальними чинниками визнано прискорення загального темпу життя, збільшення форм і видів девіантної поведінки, негативний вплив засобів масової інформації та комп'ютерних ігор, пропагування в суспільстві толерантності щодо недотримання морально-етичних норм. Соціально-психологічні чинники представлені впливом негативних елементів побутової свідомості, що призводить до десоціалізації особистості. Індивідуально-психологічні особливості конкретних правопорушників становлять третю групу чинників.

Доведено, що вчинення вбивства через необережність залежить як від індивідуально-психологічних особливостей особи, так і від чинників навколишнього соціального середовища. Однак це мікросередовище, з одного боку, не здатне суттєво вплинути на формування соціальних поглядів особистості, а з іншого – перебування в зазначеному середовищі для особи стає фатальним, адже призводить до утвердження в неї асоціальної чи антисоціальної спрямованості. Комплексні мотиваційно-ціннісні дефекти особистості позначаються на її соціальній позиції, яка означена нівелюванням суспільних інтересів.

Розділ 2 «Юридико-психологічна характеристика особи, яка вчинила вбивство через необережність» складається з двох підрозділів, у яких визначено психологічні особливості суб'єктивних складових зазначеного злочину й запропоновано авторське бачення механізму формування злочинної поведінки в необережних убивць.

У підрозділі 2.1 *«Психологічні особливості суб'єкта й суб'єктивної сторони вбивства через необережність»* констатовано, що підґрунтям необережної поведінки слугує неуважне (неналежне) ставлення особи до інтересів суспільства, яке зумовлене недостатньою їх значущістю для особистості та свідчить про наявність у неї асоціальних установок. Природа вказаних дефектів виявляється в інтелектуальній, вольовій, емоційній та інших сферах особистості.

Встановлено, що вбивства, учинені через необережність, слід поділити на дві групи, а саме: учинені внаслідок активних дій та вчинені внаслідок бездіяльності. Особи, які вчинили необережні злочини, суттєво відрізняються від тих, які вчинили умисні правопорушення, за своїми психологічними особливостями, а саме: а) мотивацією, що в необережного правопорушника спрямована на уникнення невдачі, яку він сприймає як особисту катастрофу; б) типом реагування на життєві ситуації.

У підрозділі 2.2 *«Особливості формування злочинної поведінки в осіб, які вчиняють убивства через необережність»* доведено, що головною особливістю необережних убивць є дефекти психічної саморегуляції. Вони, зокрема, зумовлюють учинення низки таких необережних діянь, як порушення правил безпеки експлуатації технічних засобів, правил охорони праці, пожежної безпеки тощо. Причому істотну роль відіграє своєрідність конкретної криміногенної ситуації, що виявляється через внутрішні негативні якості особистості (самовпевненість, недбалість, ситуативну залежність). Гіпертрофований рівень домагань і схильність до ризику позбавляють таку особу здатності приймати адекватні рішення.

Злочини через необережність здебільшого вчиняють у певному середовищі людської активності (діяльності), а саме: 8,9 % – у природному середовищі; 3,2 % – у суспільно організованому середовищі, що є наслідком діяльності людей та сферою її здійснення; 87,9 % – у побуті.

Встановлено, що вбивство через необережність учиняють переважно чоловіки (67,0 %). Понад половину з них (55,4 %) учиняють у вечірній і нічний час. Його знаряддя мають ситуативний характер – у 44,0 % випадків було використано ніж, 38,8 % убивств сталися внаслідок завдання ударів руками й ногами потерпілому.

Із загальної кількості осіб, притягнутих до відповідальності, 24,0 % становлять працюючі чоловіки та 43,0 % – безробітні чоловіки. Серед жінок непрацюючі становлять суттєву меншість (14,0 %). Наявність родинних зв'язків притаманна 38,0 % правопорушникам-чоловікам та 14,0 % жінкам. Неодружених чоловіків серед правопорушників удвічі менше, менше й незаміжніх жінок.

Не виявлено суттєвої диференціації правопорушників стосовно соціальної адаптованості та професійної успішності. Зокрема, приблизно однакова кількість соціально адаптованих і дезадаптованих осіб існує як серед правопорушників-чоловіків (33,0 і 43,0 %), так і серед жінок (9,5 і 14,0 %). Також не встановлено істотних відмінностей обстеженої категорії правопорушників за показником сталого антисоціального способу життя (алкоголізація, наркотизація, бродяжництво, побутові конфлікти). Так, чоловіки, які дотримуються соціально позитивного й соціально негативного способу життя, становлять 36,0 і 41,0 % відповідно, серед жінок – 9,5 % соціально успішних та 19,0 % – асоціально налаштованих осіб.

Встановлено зумовленість учинення вбивства через необережність зміненими психічними станами правопорушників, зокрема, 54,1 % осіб перебували в стані алкогольного сп'яніння, значна кількість правопорушників виправдовувала діяння наявністю стресового стану (57,0 %).

Розділ 3 «Психологічні засади протидії вбивствам, учиненим через необережність» містить два підрозділи, у яких висвітлено психологічні особливості досудового розслідування вбивств через необережність, психологічну сутність їх профілактики, сформульовано рекомендації щодо підвищення ефективності превентивної діяльності.

У підрозділі 3.1 *«Психологічні особливості досудового розслідування убивств через необережність»* обґрунтовано, що в межах взаємодії з необережними вбивцями слідчому слід урахувувати можливі вияви неконтрольованої емоційності з їх боку. Схильність правопорушників до реакцій тривоги в екстремальних ситуаціях, домінування стресових станів, емоційної оцінки загрозливої ситуації в поєднанні з невпевненістю в собі та нерозвиненою самокритичністю може призвести до активізації захисних механізмів і неадекватного реагування під час провадження окремих контактних слідчих дій. Зазначене може посилюватись наявністю в структурі особистості необережних убивць порушень щодо прийняття адекватних ситуації рішень, схильністю до шаблонних, стереотипних дій, а отже, дисбалансом нервових процесів збудження та гальмування.

Під час розслідування необережних убивств принципово важливим є факт впливу на поведінку винної особи стану сп'яніння. На перший погляд, між діями особи, яка вчиняє вбивство через необережність, поставленою метою та наслідками зв'язок відсутній, але насправді він завжди наявний і консолідується в підсвідомості. Тобто наслідок поведінки винного у вигляді смерті людини реалізується на рівні первинної фіксованої установки, яка починає діяти через блокування установок вищого рівня, що відбулося внаслідок отруєння алкоголем головного мозку. Особа вчиняє саме так, оскільки життя потерпілого не є для неї цінним і значущим у системі уявлень. Тому наслідок у вигляді смерті потерпілого стає лише супутньою втратою, оскільки увагу зосереджено на досягненні іншої, більш значущої мети.

Під час досудового розслідування слід звертати увагу на емоційний стан особи під час учинення кримінального правопорушення, який не досягнув

інтенсивності фізіологічного афекту, але міг негативно вплинути на свідоме регулювання поведінкою (стрес, фрустрація). Цей стан встановлюють завдяки проведенню судово-психологічної експертизи, що дає змогу з'ясувати такі питання: який вигляд мала особа під час учинення злочину (колір обличчя, звужені чи розширені зіниці; тремор рук чи інших частин тіла; особливості інтонації голосу); який вигляд мала особа одразу після вчинення правопорушення (плакала, сиділа непорушно, намагалась надати допомогу потерпілому), чи адекватно відповідала на питання, яким був темп мови, зміст того, про що говорила особа, тощо); якими були стосунки між підекспертним і жертвою; які особливості особистості підекспертного та як вони виявлялись у його поведінці.

У контексті вдосконалення чинного кримінального законодавства зазначено, що передбачення є складовою більшості психічних процесів, які реалізуються на рівні свідомості людини. Під час убивства через необережність психічна активність особистості відбувається без участі вольової функції, а лише на рівні установки. З огляду на це, використання терміна «передбачення» є не досить коректним, більш доцільно послуговуватися поняттям «усвідомлення». Замість терміна «недбалість» запропоновано вживати поняття «необачність»: особа усвідомлює суспільну небезпечність свого діяння, але поводить ся необачно, призвівши своїми діями до суспільно небезпечних наслідків.

У підрозділі 3.2 «Психологічна сутність профілактики вбивств, учинених через необережність» викладено рекомендації щодо здійснення превентивної діяльності.

Зокрема, визначено основні функції та завдання суб'єктів профілактики загальносоціального рівня. Суб'єктами системи профілактики на спеціально-кримінологічному рівні визнано правоохоронні органи, які мають вживати заходи, спрямовані на усунення причин та умов, що призводять до вчинення злочинів. Такі заходи доцільно диференціювати за ситуаціями, особами, знаряддями та засобами вчинення злочину. Їх слід здійснювати як на державному рівні, так і в межах певного регіону, області, установи, окремої особи. Ефективними загально-соціальними заходами можна вважати організацію та проведення серед населення інформаційних кампаній щодо запобігання порушенню правил обережності, які можуть призвести до вчинення вбивств через необережність; проведення тренінгів та семінарів для працівників правоохоронних органів, практичних психологів, викладачів навчальних закладів щодо необхідності запобігання порушенню правил обережності. На індивідуальному рівні важливо приділяти пильну увагу всебічному вивченню особистості, схильної до вчинення необережного злочину, та безпосередньому впливу на таких осіб. Виявлення притаманних їм негативних властивостей дає змогу виокремити персоніфіковані ціннісні орієнтації та запропонувати комплекс психолого-корекційних заходів.

ВИСНОВКИ

У дисертації на основі дослідження комплексу питань, що визначають юридико-психологічну сутність убивства через необережність, сформульовано наукові положення та отримано результати, спрямовані на виконання важливого наукового завдання – розроблення теоретичних засад і практичних науково обґрунтованих рекомендацій юридико-психологічного змісту, удосконалення практики протидії необережним убивствам як суспільно небезпечному явищу.

Проведене дослідження дає змогу сформулювати такі висновки:

1. Науково-історичний екскурс щодо становлення поняття інституту вини за вбивства через необережність свідчить про давність суспільного та прагматичного інтересу до цього виду правопорушення. Від «Законів Хаммурапі», приватного римського права та «Руської правди» і до становлення законодавства європейських країн та Російської імперії, до складу якої входила Україна, відбувалося поступове утвердження розуміння вбивства як конкретного інституту вини.

Дослідження еволюції поняття «вбивство» у праві та суспільних науках здавна й донині засвідчує, що вирішальною ознакою цього діяння був і залишається умисел, згідно з яким убивства поділяють на умисні та необережні. Проблема співвідношення умислу й необережності набула особливої актуальності із середини ХІХ ст. Завдяки ґрунтовним напрацюванням науковців і практиків оцінка соціальної зумовленості конкретної кримінально-правової норми почала здійснюватися за ознакою психічного ставлення особи до вчиненого нею діяння, передусім, у визначенні необережної вини, яка поділяється на злочинну недбалість і злочинну самовпевненість.

За наявності усталених історичних поглядів на природу необережної злочинності найбільш потужного сплеску набула проблема у зв'язку з розвитком науково-технічного прогресу.

2. У сучасних правових системах - англосаксонській правовій сім'ї, кримінальному законодавстві Франції, ФРН та Швейцарії, російській кримінально-правовій практиці, китайському й мусульманському кримінальному праві існують певні своєрідності трактування феномена необережності. Зокрема, у Великій Британії та США необережність визначено як суб'єктивний стан, за якого особа свідомо ігнорує можливість настання шкідливих наслідків або ж припускає поведінку, яка фактично передбачає невинуватий ризик, незалежно від того, чи знав про цей ризик виконавець. Французьке кримінальне право неумисним вбивством вважає наслідок помилки, необережності, неухважності, недбалості або недотримання заходів безпеки; кримінальна відповідальність настає лише тоді, коли необережність спричинила тяжкі наслідки. Убивство через необережність у КК КНР трактується як дію, яку було вчинено без злочинного наміру або за якої людина передбачала можливі наслідки свого діяння та вважала, що здатна їм запобігти. За мусульманським кримінальним правом виокремлюються такі види

необережності, як легковажність, халатність і недбалість, недотримання законів та постанов.

3. Перша група юридико-психологічних детермінант учинення вбивства через необережність представлена соціальними чинниками, до яких належать: прискорення загального темпу життя, негативний вплив ЗМІ та комп'ютерних ігор, що пропагують ризик заради досягнення результату за будь-яку ціну; надмірна толерантність суспільства й держави до порушень морально-етичних норм; поширеність різноманітних форм девіантної поведінки (алкоголізм, наркоманія тощо). Другу групу юридико-психологічних детермінант учинення вбивства через необережність становлять соціально-психологічні чинники, представлені елементами побутової психології на різних рівнях суспільної свідомості; негативним або поверховим ставленням певних осіб до суспільних норм як регуляторів поведінки; десоціалізацією особистості. Третя група юридико-психологічних детермінант учинення вбивств через необережність – індивідуально-психологічні особливості конкретних правопорушників. Особистості цього злочинця притаманні певні ціннісні орієнтації та риси, що відрізняють його від осіб, які діють умисно.

4. Убивства через необережність зазвичай учиняють суб'єкти, які мають деформовані особистісні характеристики або особи яких притаманний той чи інший ступінь криміногенної девіантності. Необережному злочинцю властиві такі риси, як імпульсивність, необдуманість вчинків, самовпевненість, авторитарність, безапеляційність, жорстокість, неадекватна самооцінка під час прийняття на себе певних обов'язків, пов'язаних з дотриманням правил безпеки. Поведінка, що призводить до вчинення особою необережного правопорушення, може бути викликана низкою чинників, серед яких: а) нехтування правилами, нормами, технічним регламентом, основами безпеки в побуті тощо, спричинене схильністю до авантюризму, прагненням до ризику, упевненістю у своїй «винятковості», привілейованості, безкарності; б) недостатній рівень інтелектуального розвитку особи, освіченості, професійної підготовки, практичного досвіду; в) слабка самоорганізація особи, нездатність концентруватись, дотримуватись завданого плану, адекватно оцінювати навколишню обстановку й реагувати на її зміни. Крім того, цим суб'єктам притаманні особливі ціннісні орієнтації та риси, що відрізняють їх від осіб, які діють умисно.

5. Своєрідність механізму вчинення убивств через необережність полягає у імпульсивності та спонтанності діяння, за відсутності спеціально визначеної мети. Оскільки імпульсивні дії зазвичай урегульовані недостатньо усвідомленими або неусвідомленими спонуканнями, слід визнати належність цієї поведінки до класу стереотипних реакцій. Причому майже в усіх поведінкових стереотипах установчого характеру мотиви й цілі збігаються, що формує уявлення про відсутність мотиву вчинення убивства: мотиви трансформуються в механізм установки, а діяння реалізуються у вигляді простої вольової дії.

Природу імпульсивної поведінки можна пояснити з огляду на різні причини, серед яких: а) емоційно насичена обстановка за умов несформованості в суб'єкта адекватних реакцій, зокрема щодо конфліктних ситуацій; б) загальна (фонова) емоційна нестійкість особи; в) стан сп'яніння; г) домінування звичних, стереотипних форм поведінки; д) межові, зокрема психопатичні, аномалії особистості. Сутність зазначених причин полягає в тому, що за емоційної дисгармонії раціональні механізми регуляції поведінки пригнічуються, а домінантними стають виключно емоції. Найбільш виразна імпульсивна поведінка притаманна психопатизованим особам та особам з акцентуйованими рисами, схильним до миттєвих компенсаторних реакцій, які прагнуть негайно задовольнити актуалізовані потреби без належної оцінки обставин. Оскільки імпульсивні протиправні вчинки закономірно зумовлені особистісними властивостями правопорушників (здебільшого сталими суспільно-негативними), їх не можна трактувати як різновид випадкових.

6. Найбільш вагомим чинником, що може сприяти якісному розслідуванню злочинів через необережність, слугує своєрідність особистості правопорушника. Урахування її особливостей суттєво визначає характер взаємодії слідчого з підозрюваним під час проведення окремих слідчих (розшукових) дій. Так, слідчий має враховувати, що злісні необережні злочинці, які вдалися до особливо тяжких порушень правил обережності за загальної негативної спрямованості особи, становлять усього 10–15 % від кількості засуджених за необережні злочини, решта – особи, які вперше вчинили злочин, характеризуються позитивно, порушили правила обережності під впливом несприятливої, провокуючої ситуації або ж особливого психофізіологічного стану (афект, втома, хворобливий стан). Тому слідчий від початку має орієнтуватись на співпрацю з підозрюваним, встановлення з ним позитивного та продуктивного контакту, а не на жорсткі методи психологічного впливу.

Особи, які вчинили необережне вбивство, практично не вдаються до спроб активної протидії досудовому розслідуванню. Тому під час організації та проведення слідчих (розшукових) дій каяття та орієнтованість цих осіб на позитивну взаємодію слід усіляко підтримувати, вдаючись до заходів позитивного підкріплення (побачення з рідними, умови тимчасового утримання тощо). Натомість у ситуаціях протидії, введення слідства в оману й імітування каяття слідчий має використовувати прийоми дискредитації поведінки підозрюваного, активного доведення загрози викриття його негідної поведінки в очах найближчого родинного та значущого (авторитетного) суспільного оточення.

7. Необережна злочинність за своєю сутністю є явищем багатофакторним і соціально детермінованим. Відповідно, передумовою ефективної протидії та запобігання цьому явищу є одночасний вплив на значну кількість чинників, що на практиці зазвичай досить складно реалізувати. Попередженню необережних злочинів притаманні особливі риси, які визначаються причинами, що їх породжують. На загальносоціальному рівні попереджувальна діяльність щодо необережної злочинності передбачає цілеспрямований вплив на негативні

соціально-психологічні явища та процеси у вигляді антисуспільних традицій і звичок. Такий вплив має здійснюватися на державному рівні шляхом прогресивного розвитку суспільства, його культури, економіки та суспільних відносин загалом.

На спеціально-кримінологічному рівні підхід до попередження вбивств, учинених через необережність, доцільно диференціювати за такими факторами, як ситуації, особи, знаряддя й засоби вчинення злочину. Найбільш типовими є ситуації, за яких убивство вчинено під час виконання робіт, що вимагають дотримання певних правил обережності (заготівля деревини, видобуток вугілля, виконання будівельних і ремонтних робіт тощо), у разі неналежного поводження з технічними приладами й засобами підвищеної небезпеки (на полюванні, на присадибних ділянках тощо) (8,9 %), на вулицях, у магазинах та в місцях масового зібрання людей (50,1 %), під час сімейних конфліктів, унаслідок неналежного догляду батьками за новонародженими й малолітніми дітьми (87,9 %).

Попередження вбивств через необережність на індивідуальному рівні передбачає безпосередній вплив на осіб, схильних до вчинення необережного злочину, зокрема всебічне вивчення власне особистості. Виявлення негативних властивостей, притаманних особам, схильним до вчинення необережного вбивства, дає змогу виокремити персоніфіковані ціннісні орієнтації для подальшої організації попереджувальної та профілактичної діяльності. Зокрема, слід урахувувати, що наявність дефектів правосвідомості, психолого-соціопатичних рис і властивостей, сформованих під впливом негативного соціального середовища, сприяє вчиненню особою вбивства через необережність. Відповідно, ці особи потребують посиленої профілактичної та психологічної уваги.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Пакліна Т. О. Вбивство через необережність як юридико-психологічна проблема. *Часопис Київського університету права НАН України*. Київ, 2015. Вип. 4. С. 306–310.
2. Пакліна Т. О. Институт «Убийство по неосторожности» в украинской правовой традиции: юридико-психологический аспект. *Legea si vilata / Revista stiintifico-practica, martie*. Chisinau, 2016. № 11/2. С. 80–84.
3. Пакліна Т. О. Особистісні детермінанти вчинення кримінальних правопорушень через необережність. *Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія»*. Чернівці, 2016. № 3. С. 215–222.
4. Пакліна Т. О. Характеристика вбивств через необережність: кримінально-правовий аспект. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. Дніпро, 2017. Вип. 1. Т. 1. С. 140–143.
5. Пакліна Т. О. Differential and Typological Peculiarities of Persons who Commit Delicts through Negligence. *Юридична психологія*. 2017. № 2. С. 206–220.

6. Пакліна Т. О. Юридико-психологічні складові необережності під час учинення вбивств. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2018. № 1. С. 61–74.

7. Пакліна Т. О. Необережна злочинність як соціально-правова та психологічна проблема. *П'яті Харківські кримінально-правові читання: тези доп. та наук. конф. студ. та аспірантів* (Харків, 12–13 трав. 2016 р.) / редкол.: В. Я. Тацій (голов. ред.) та ін.; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2016. С. 192–194.

8. Пакліна Т. О. Зарубіжний та вітчизняний досвід характеристики вбивств через необережність. *Conferinta internationala stiintifico-practica «Juridica stiintifica in conditiile de integrare Europeana Ucraina si Moldova: repere moderne de dezvoltare juridical: conferinta internationala stiintifico-practica* (Chisinau, 24–25 martie 2017) / com. org.: V. Bujor (presedinte) [et al.]. Chisinau: S. n., 2017 (Tipogr. «Cetatea de Sus»). С. 247–250.

9. Пакліна Т. О. Психологічна установка як чинник необережної злочинності. *Стан та перспективи розвитку юридичної науки: матеріали міжнар. наук.-практ. конф.* (Дніпро, 1–2 верес. 2017 р.). Дніпро: ГО «Правовий світ», 2017. 96 с.

10. Пакліна Т. О. Психологічна сутність мотивації необережних правопорушень. *Філософські, методологічні та психологічні проблеми права: матеріали VII Всеукр. наук.-теорет. конф.* (Київ, 11 листоп. 2017 р.) / [редкол.: В. В. Черней, М. В. Костицький, С. Д. Гусарев та ін.]. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2017. С. 315–319.

АНОТАЦІЯ

Пакліна Т. О. Юридико-психологічна характеристика вбивств, учинених через необережність. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 19.00.06 – юридична психологія. – Національна академія внутрішніх справ, Київ, 2019.

Досліджено юридико-психологічні засади вчинення вбивства через необережність, питання встановлення в діях особи необережної вини, чинники, які сприяють вчиненню нею вказаного правопорушення.

Здійснено компаративний аналіз тлумачення вбивства з необережності в законодавствах європейських країн, Росії, КНР та ісламських держав.

Обґрунтовано доцільність, концептуальні засади і пріоритетні напрями використання психологічних знань у процесі проведення досудового розслідування вбивств з необережності та судово-психологічної експертизи щодо необережних убивць.

Доведено необхідність трактування досліджуваного правопорушення саме як необережного заподіяння смерті, а не як вбивства з необережності; запропоновано внесення відповідних змін до нормативно-правових актів.

Ключові слова: вбивство з необережності, детермінанти та фактори вбивства з необережності, недбалість, самовпевненість, передбачення, усвідомлення, установка, досудове розслідування, профілактика вбивства з необережності.

АННОТАЦИЯ

Паклина Т. О. Юрико-психологическая характеристика убийств, совершенных по неосторожности. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 19.00.06 – юридическая психология. – Национальная академия внутренних дел, Киев, 2019.

В работе исследованы юрико-психологические основы совершения убийства по неосторожности, проблемы установления в действиях лица неосторожной вины, факторы, способствующие совершению им указанного правонарушения, основные направления специальной и виктимологической профилактики.

Осуществлен компаративный анализ толкования убийства по неосторожности в законодательствах европейских стран, России, КНР и исламских государств. Выявлены дифференцированные позиции относительно определения вины за содеянное и своеобразие назначения наказания.

Изучен ряд социально-психологических и индивидуально-психологических детерминант формирования личности неосторожного убийцы, механизма убийства по неосторожности. Представлена характеристика психологических особенностей субъекта и субъективной стороны правонарушения. Показано существенную роль своеобразия конкретной криминогенной ситуации, преломляющейся через внутренние негативные качества личности (самоуверенность, небрежность, ситуативная зависимость). Гипертрофированный уровень притязаний и склонность к риску делают подобную личность неспособной к принятию адекватных решений. Не выявлено существенной дифференциации правонарушителей в части социальной адаптации и профессиональной успешности. Также не установлено значимых отличий обследованной категории правонарушителей по показателю постоянного антисоциального образа жизни (алкоголизация, наркотизация, бродяжничество, бытовые конфликты).

Определено, что совершение убийства по неосторожности зависит как от индивидуально-психологических особенностей личности, так и от окружающей среды. Однако эта среда, в одном случае, не способна существенно влиять на формирование социальных позиций личности, а в другом – пребывание в данной среде для личности является фатальным, поскольку приводит к формированию у нее асоциальной либо антисоциальной направленности. Комплексные мотивационно-ценностные дефекты личности формируют ее социальную позицию, отображающую недостаточную значимость общественных интересов.

Обоснованы целесообразность, концептуальные основы и приоритетные направления использования психологических знаний в процессе досудебного расследования убийств по неосторожности, производство судебно-психологической экспертизы неосторожных убийц. При расследовании неосторожных убийств факт влияния состояния опьянения на поведение виновного является принципиально важным, поскольку между действиями лица, совершающего убийство по неосторожности, поставленной целью и последствиями отсутствует очевидная связь, но в действительности она всегда консолидируется в подсознании. Вследствие блокирования установок высшего уровня из-за отравления алкоголем головного мозга поведение виновного в смерти человека реализуется на уровне первичной фиксированной установки. Лицо поступает именно так, поскольку жизнь потерпевшего не является для него ценным и значимым в системе индивидуальных представлений. В связи с этим, выявление присущих правонарушителям негативных свойств позволяет выделить персонифицированные ценностные ориентации и предложить комплекс психолого-коррекционных мероприятий для эффективной профилактики деяний.

Доказана необходимость трактовки исследованного правонарушения именно как неосторожного причинения смерти, а не как убийства по неосторожности; предложено внесение соответствующих изменений в нормативно-правовые документы.

Определены основные функции и задачи субъектов профилактики общесоциального уровня. В частности, к субъектам системы профилактики на специально-криминологическом уровне относятся правоохранительные органы, которые обязаны непосредственно предпринимать меры, направленные на устранение причин и условий убийств по неосторожности. На индивидуальном уровне особое внимание должно уделяться всестороннему изучению личности, склонной к совершению неосторожного убийства, а также непосредственному воздействию на данный круг лиц.

Ключевые слова: убийство по неосторожности, детерминанты и факторы убийства по неосторожности, небрежность, самоуверенность, предвидение, осознание, установка, досудебное расследование, профилактика убийства по неосторожности.

SUMMARY

Paklina Tatjana. Legal-psychological description of the murders accomplished on a carelessness. – Manuscript.

Dissertation on the receipt of scientific degree of candidate of legal sciences, speciality 19.00.06 – legal psychology. National academy of internal affairs, Kyiv, 2019.

Dissertation is sanctified to research of legal-psychological bases of feasance of murder on a carelessness; establishment in the actions of person of careless guilt; factors that assist a feasance to them the indicated offence.

The comparative analysis of interpretation of murder is carried out on a carelessness in legislations of the European countries, Russia, Peoples Republic of China and islamic states.

Expediency, conceptual bases and priority directions of the use of psychological knowledge, is in-process reasonable in the process of production of pre-trial investigation of murders on a carelessness, production of judicial-psychological examination of relatively careless killers.

The necessity of interpretation of investigational offence is well-proven exactly as careless infliction of death, but not as murder on a carelessness; bringing of corresponding changes offers in normatively-legal documents.

Keywords: murder on a carelessness, determinants and factors of murder on a carelessness, negligence, self-confidence, foresight, realization, setting, pre-trial investigation, prophylaxis of murder on a carelessness.